

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

اسرار الصلوة

عارف کامل

آية الله میرزا جواد آقا ملکی تبریزی قدس سره

ترجمة:

صادق حسن زاده

علی خلیلی

ملکی تبریزی، جواد بن شفیع، ۱۳۴۳ق

اسرار الصلوة / تالیف جواد ملکی تبریزی؛ تحقیق صادق حسن زاده. - قم: اندیشه هادی ۱۳۹۰.

۳۹۲ص

ISBN: ۹۷۸-۹۶۴-۸۸۵۰-۳۴-۵

ریال: ۶۰۰۰۰

فهرست نویسی بر اساس فیفا

کتابنامه به صورت زیر نویس

۱. نماز - فلسفه. حسن زاده، صادق، ۱۳۴۲ش - محقق. ب. عنوان.

۲۹۷/۳۵۳

۵ الف/م/ ۱۸/۶/۲ BP

انتشارات اندیشه هادی

قم - خیابان ارم پاساژ قدس طبقه پنجم پلاک ۱۶۰/۲
تلفن: ۰۲۵۱۷۸۳۲۲۹۵ - ۰۹۱۲۱۵۳۷۴۴۳

www.ketab.ir

* نام کتاب:

اسرار الصلاه

* مؤلف:

میرزا جواد آقا ملکی تبریزی

* ناشر:

اندیشه هادی

* چاپ:

نوید اسلام

* نوبت چاپ:

دهم (اول ناشر)

* تیراژ:

۲۰۰۰ جلد

* شابک:

۹۷۸-۹۶۴-۸۸۵۰-۳۴-۵

* قیمت:

۶۰۰۰ تومان

آدرس: قم - خیابان ارم پاساژ قدس طبقه پنجم پلاک ۱۶۰/۲

پست الکترونیک andishe_hadi@yahoo.com

تلفن: ۰۲۵۱۷۸۳۲۲۹۵ - همراه: ۰۹۱۲۱۵۳۷۴۴۳

*** فهرست مطالب ***

قسم اول: در بیان برخی از اسرار طهارت

باب اول: در اشاره به آنچه بر خردمند، از تفکر درباره حکم طهارت - به صورت
اجمالی - لازم است ۳

باب دوم: درباره تخی ۵

فصل اول: درباره آداب واجب و مستحب تخی ۷

دعاهای ویژه طهارت ۷

مکان هایی که از تخی در آنها منع شده است ۸

فصل دوم: پندهای طهارت ۹

مراقبت انسان بر اعمال و احوالش ۹

تاثیر احوال و صفات قلب بر حرکات و سکونات انسان ۱۰

الهام و وسوسه ۱۱

نتیجه هر عملی، متناسب با همان عمل است ۱۲

تفاوت میان رجا و آرزو ۱۲

حکمت خداوند در آفرینش طهارتگاه بدن ۱۵

سخن قاضی سعید قمی درباره تخی ۱۷

شرم بندگان از خداوند در روز جزا ۱۸

بازخواست نعمت‌ها توسط خداوند ۱۹

در روز قیامت نهان، آشکار می شود ۲۱

- تفکر درباره حضور در قیامت ۲۲
- گوشه‌ای از عذاب دوزخ ۲۴

باب سوم: درباره وضو ۲۷

فصل اول: درباره برخی آداب ظاهری وضو از جهت وجوب و استحباب ۲۹

- دعای هنگام وضو ۳۰
- دعایی که در پایان وضو و غسل خوانده می‌شود ۳۰
- زکات وضو ۳۱

فصل دوم: درباره شرح مسواک زدن و فضیلت و فواید و چگونگی و اوقات و ۳۲

پندهای آن است ۳۲

- تأثیر مسواک زدن در سلامتی بدن ۳۶

فصل سوم: درباره تیامن (آغاز کردن از راست) و حکمت آن ۳۷

فصل چهارم: درباره پندهایی از آداب وضو ۳۹

فصل پنجم: درباره پندهایی از وضو ۴۰

- مؤمن خالص از دیدگاه پیامبر ﷺ ۴۱

فصل ششم: درباره توبه و آداب و اسرار آن ۴۱

معنای استغفار ۴۳

حقایق و اسرار توبه ۴۵

توبه عوام و توبه خواص ۴۷

انواع گناه از دیدگاه امام علی علیه السلام ۴۹

گناهی که آمرزیده نمی‌شود ۵۰

گناهان کبیره ۵۰

معنای اصرار بر صغیره از دیدگاه امام باقر علیه السلام ۵۴

آیا اظهار گناه جایز است؟ ۵۵

مصلحت‌ها و مضرات اظهار گناه ۵۶

درمان اصرار بر گناه.....	۵۷
اندیشیدن درباره مرگ.....	۵۸
خصوصیات دنیا.....	۶۰
وظایف توبه کار.....	۶۵
توبه حضرت آدم و حضرت داود علیهما السلام.....	۶۷
حکایت جوان کفن دزد.....	۶۸
خاتمه.....	۷۱
دائم الوضو بودن.....	۷۱
فصل هفتم: درباره وضوی واجب و مستحب.....	۷۳
باب چهارم: درباره اقسام طهارت.....	۷۵
فصل اول: درباره غسل.....	۷۷
حکمت غسل.....	۷۷
دعاهایی که در آغاز و پایان غسل مستحب است.....	۷۷
فصل دوم: درباره حمام.....	۸۰
ویژگی حمام از نظر امام علی علیه السلام.....	۸۰
حمام یادآور آتش دوزخ است.....	۸۰
فصل سوم: درباره نوره کشیدن.....	۸۲
دعای هنگام نوره کشیدن.....	۸۲
فصل چهارم: درباره ناخن گرفتن.....	۸۴
فصل پنجم: درباره کوتاه کردن موی پشت لب و رها کردن موهای صورت.....	۸۵
فصل ششم: درباره عطر زدن.....	۸۷
ارزش عطر در نماز.....	۸۷
عطر زدن نیمی از ایمان است.....	۸۷
فصل هفتم: درباره تیمم.....	۸۹
هدف از لمس آب در وضو.....	۸۹

۸۹	هدف از لمس خاک در تیمم
۹۱	باب پنجم: درباره سایر مقدمات نماز
۹۳	فصل اول: درباره لباس
۹۳	مخالفت با خدا در شیوه لباس پوشیدن
۹۴	بهترین شیوه لباس پوشیدن
۹۵	مکروهات و مستحبات لباس پوشیدن
۹۶	اسرار لباس
۱۰۱	فصل دوم: درباره مستحبات لباس پوشیدن
۱۰۱	دعاهایی که هنگام لباس پوشیدن مستحب است
۱۰۳	فصل سوم: درباره بیان اوقات نماز
۱۰۵	انسان باید از عمر گذشته خویش عبرت بگیرد
۱۰۷	فصل چهارم: درباره اهتمام به اوقات شریفه
۱۰۷	معنای عید
۱۰۸	معنای عید در میان مردم بر عکس شده است
۱۰۸	چگونگی حال بنده پیش از فرارسیدن عید
۱۰۹	سخن ابن طاووس رحمه الله درباره عید
۱۰۹	کسانی که در روز عید به خدا روی می آورند چند گروه اند
۱۱۴	فصل پنجم: درباره روز عید و صاحب ولایت
۱۱۴	از آداب بنده در روز عید
۱۱۶	فصل ششم: درباره روزهای اختصاص یافته به معصومین علیهم السلام
۱۱۷	اوقات شریف در طول سال
۱۱۷	وظیفه مؤمن در شب های قدر سال
۱۱۹	وظیفه مؤمن در شب تولد پیامبر صلی الله علیه و آله
۱۲۰	پاداش آنان که در راه خدا به یکدیگر اظهار دوستی می کنند
۱۲۱	عید غدیر و فضیلت آن

۱۲۲	روز عاشورا.....
۱۲۵	اوقات شریف هر ماه.....
۱۲۶	محاسبه نفس.....
۱۲۷	وقت شریف هر هفته.....
۱۲۸	تأثیر گذارترین اعمال در دل.....
۱۲۸	اوقات شریف هر روز.....
۱۲۸	بهترین ساعت شب برای دعا.....
۱۲۹	فضیلت نماز اول وقت.....
۱۳۰	اول وقت نمازهای نافله.....
۱۳۱	فصل هفتم: درباره مکان.....
۱۳۱	چرا مسجد و کعبه، خانه خداست؟.....
۱۳۱	خداوند مهربان و شدیدالعقاب است.....
۱۳۳	آداب رفتن به مسجد.....
۱۳۷	آداب ظاهری مسجد.....
۱۳۸	خاتمه.....

قسم دوم: درباره نماز

۱۴۱	باب اول: تأملاتی سود بخش برای نمازگزار.....
۱۴۳	فصل اول: درباره معنای نماز.....
۱۴۳	معنای «صلاة» در لغت.....
۱۴۳	حد و مرزهای نماز.....
۱۴۴	نماز از فحشا و منکر باز می دارد.....
۱۴۵	مراتب حضور قلب در نماز.....
	فصل دوم: درباره آیه هایی که دلالت می کند بر این مقصود از نماز، تنها اعمال
۱۴۷	ظاهری نیست.....

- قرائت بسم الله الرحمن الرحيم بدون تعیین سوره ۲۶۸
- مراتب اسما الهی ۲۷۰
- مقصود از سیصد و شصت نام الهی ۲۷۲
- پیامبر ﷺ حجاب اقرب است ۲۷۳
- تفسیر آیه «الحمد لله» ۲۷۳
- بسم الله الرحمن الرحيم در معراج پیامبر ﷺ ۲۷۵
- بسم الله الرحمن الرحيم نزدیکترین چیز به اسم اعظم است ۲۷۷
- معنای «الْحَمْدُ لِلَّهِ» ۲۷۸
- تفسیر «رَبِّ الْعَالَمِينَ» ۲۸۰
- احاطه برخی از عوالم بر عوالم دیگر ۲۸۱
- انسان خلاصه ای از علوم لوح محفوظ است ۲۸۳
- نکته ای درباره «الرحمن الرحيم» ۲۸۸
- تفسیر آیه «مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ» ۲۸۸
- هول و دهراس های روز زسناخیز ۲۸۹
- تفسیر آیه «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ» ۲۹۳
- تفسیر آیه «إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ» ۲۹۹
- معنی صراط المستقیم در روایات ۲۹۹
- دلیل بر اینکه حضرت علی (ع) صراط مستقیم داشت ۳۰۰
- جبر و تفویض ۳۰۳
- دلیل محروم شدن انسان از نماز شب ۳۰۴
- تفسیر آیه «صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ» ۳۰۶
- تفسیر آیه «غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَ الضَّالِّينَ» ۳۰۷
- اسم اعظم در اتم کتاب ۳۰۷
- فصل پنجم: درباره تفسیر سورة توحيد** ۳۱۱
- تفسیر آیه «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» ۳۱۱
- تفسیر آیه «لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ» ۳۱۲

۳۱۲.....	تفسیر آیه «وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ»
۳۱۲.....	تفسیر «الصَّمَدُ»
۳۱۴.....	کلمات «هُوَ»، «اللَّهِ» و «أَحَدٌ» به چه چیزی دلالت می‌کنند؟
۳۱۴.....	فضیلت سوره توحید و فضیلت قرائتش
۳۱۶.....	فصل ششم: درباره رکوع.....
۳۱۶.....	تکبیر رکوع.....
۳۱۶.....	ذکر رکوع وسجود.....
۳۱۹.....	برخاستن از رکوع.....
۳۲۰.....	فصل هفتم: درباره سجده.....
۳۲۰.....	نزدیکترین حالات بنده به خداوند.....
۳۲۲.....	نور در دو چیز یافت می‌شود.....
۳۲۲.....	چرا ابراهیم علیه السلام دوست و خلیل خدا شد؟
۳۲۳.....	سجده‌های طولانی معصومین علیهم السلام .....
۳۲۴.....	ذکر یونسیه در سجده.....
۳۲۴.....	معنای سجده اول و دوم نماز.....
۳۲۶.....	فصل هشتم: درباره قنوت و تشهد.....
۳۲۷.....	تشهد از دیدگاه امام صادق علیه السلام .....
۳۲۷.....	بنده چه هنگام طعم ایمان را می‌چشد؟
۳۲۸.....	چگونه بر پیامبر صلی الله علیه و آله صلوات بفرستیم؟
۳۳۰.....	معنای سلام دادن در نماز.....
۳۳۴.....	حکمت اذان برای نمازها.....
۳۳۵.....	کیفیت معراج پیامبر صلی الله علیه و آله و نماز.....
۳۳۸.....	فصل نهم: درباره تعقیبات نماز.....
۳۳۹.....	فضیلت تسبیحات حضرت زهرا علیها السلام .....
۳۳۹.....	آیاتی که در تعقیبات نماز خوانده می‌شود.....
۳۴۰.....	تعقیبات نماز صبح.....

- ۳۴۱..... فضیلت یک ساعت اندیشیدن
- ۳۴۲..... فضیلت نمازهای نافله
- ۳۴۳..... **فصل دهم: درباره نماز شب**
- ۳۴۳..... فضیلت نماز شب در روایات
- ۳۴۵..... کسی که نماز شب نخواند از شیعیان ما نیست
- ۳۴۶..... کمبانی که از نماز شب خواب می مانند چند دسته اند
- ۳۴۷..... تحصیل به علم و فروگذاری از نماز شب
- ۳۴۷..... شرایط تحصیل علم
- ۳۵۰..... تاثیر نماز شب بر تحصیل علم
- ۳۵۱..... فراهم ساختن مقدمات شب زنده داری
- ۳۵۲..... اعمال بنده به هنگام خوابیدن
- ۳۵۴..... اعمال پیش از خواندن نماز شب
- ۳۵۶..... کیفیت نماز شب
- ۳۶۰..... حکایت ابوقدامة شامی
- ۳۶۲..... نماز شب پیامبر ﷺ
- ۳۶۴..... دعای مخصوص شب جمعه (آدینه) و ثلث پایانی شب های دیگر
- ۳۶۵..... مناجات امام سجاد علیه السلام در نماز شب
- ۳۶۶..... ریشه همه زیان ها چیست؟
- ۳۶۶..... گریه و زاری در نماز شب
- ۳۷۱..... **فصل یازدهم: درباره نماز جماعت**
- ۳۷۱..... حکمت بزرگ نماز جماعت
- ۳۷۲..... پاداش مصافحه مؤمنان با یکدیگر
- ۳۷۳..... محبت به یکدیگر در راه خدا
- ۳۷۳..... پاداش زیارت برادر مؤمن
- ۳۷۵..... حق امام جماعت بر مأموم

پیشگفتار

کتاب ارزنده «اسرار الصلاة» تألیف آیت الله سَنَد التَّجَرُّد والعرفان و اسوة فرزندگان و دل سوختگان حاج میرزا جواد آقا ملکی تبریزی (وفات: ۱۳۴۳ ه. ق = ۱۳۰۴ ه. ش) است. این عارف مرزگو و حکیم فرزانه و فقیه وارسته یکی از برجستگان و نخبگان عرصه عرفان نظری و عملی قرن اخیر است. میرزا جواد آقا در عرفان و اخلاق از شاگردان و تربیت یافتگان عارف کامل ملا حسینقلی همدانی و در فقه از شاگردان نامی آیت الله حاج آقا رضا همدانی است. آیت الله ملکی تبریزی در گسترش اخلاق و عرفان و تربیت فرزندگان نقش بسزایی داشته‌اند و نگارش سه کتاب بسیار مهم و سرنوشت ساز یعنی کتاب «المراقبات»، «لقاء الله» و «اسرار الصلاة» گام مهمی در راستای تهذیب اخلاق مردمان حتی استادان و فرزندگان برجسته حوزه و دانشگاه بوده است. بخصوص کتاب «اسرار الصلاة» که تأثیر آن را می‌توان در کتاب‌های شاگرد برجسته ایشان حضرت امام خمینی رحمه الله به خوبی مشاهده کرد. و سفارش امام راحل به مطالعه کتاب‌های آن بزرگوار قابل توجه است. «از علمای معاصر، کتب شیخ جلیل القدر عارف بالله حاج میرزا جواد آقا تبریزی رحمه الله را مطالعه کن، شاید - ان شاء الله تعالی - از این تألیف ^(۱) و تعسف ^(۲) خارج شوی» ^(۳).

آیت الله حسن زاده آملی درباره ایشان می‌فرماید: «آشنایی من با جناب میرزا جواد آقای ملکی تبریزی از این جا آغاز شد که نخستین بار رساله «اسرار الصلاة» او را به چاپ اول سُرَبی در کتابفروشی ای. نظر بدان افتاد و دل مائل گردید و اکتیاع شد و سرگرم به مطالعه آن شدم. کتاب بسیار نوشته شده تا صاحب کتاب چه کسی بوده باشد...» ^(۴) و همچنین استاد حسن زاده آملی می‌فرماید: «رساله لقاء الله» وی بارقه‌ای از بارقه‌های

۱. سرپیچی و نافرمانی.

۲. بدرفتاری و گمراهی.

۳. «سِر الصلاة» امام خمینی ص ۶۸.

۴. «طیب دله» ص ۱۷۵.

آتشین و دل‌نشین آن محفل عرشی است. و «اسرار الصلاة» اش مشتی از خروارهای شروق اسرار آن محضر اعلی است. و «مراقبات» اش نمودی از درس حضور و شهود آن مجلس اسنای استاد بزرگ ربانی آخوند ملا حسینقلی همدانی است (افاض الله علينا من بركات انفسهما النفيسة)^(۱).

چون درباره شرح حال و مقامات و کرامات مؤلف محترم و کتاب‌های ارزنده و سازنده ایشان، در کتاب «طیب دلها» به تفصیل سخن گفته‌ایم دیگر در اینجا آن‌ها را تکرار نمی‌کنیم و علاقه‌مندان را به آن کتاب ارجاع می‌دهیم.

ترجمه «اسرار الصلاة» بر اساس نسخه‌ای که در زمان حیات خود مؤلف به چاپ رسیده بود انجام گرفت و در رفع نادرستی‌های چاپی آن بسیار زحمت کشیده شد و در ویرایش نهایی ترجمه کتاب، متن عربی کتاب «اسرار الصلاة» به همت محقق محترم جناب آقای بیدار فر چاپ شد و دوباره متن ترجمه شده را با متن عربی مقابله کردیم و از تحقیقات ایشان بهره‌مند شدیم. لذا می‌توان گفت که این ترجمه بر اساس چاپ منقح جناب آقای بیدار فر است. ما در این ترجمه تمام تلاش خود را به کار گرفتیم تا هرچه سلیس‌تر و روان‌تر به زبان فارسی برگردانده شود و با کمال فروتنی، امیدواریم کوششی که در راه فراهم آوردن یک ترجمه قابل قبول انجام گرفته سودمند افتد و در پیشگاه پروردگار خواستاریم که بركات و اثرات سازنده این کتاب را نصیب ما و خوانندگان محترم، فرماید و همگان را از سخنان آتشین و دل‌نشین این عارف سالک بهره‌مند سازد. در خاتمه، بر خود لازم می‌دانم از همکاری برادر گرامی جناب آقای علی خلیلی کمال تشکر را بنمایم و از تمام دست‌اندرکاران نشر: حروف نگار، نمونه خوان، ویراستار تشکر کنم و از خداوند فرازمند توفیقات هر چه بیشتر آنان را در خدمت به مکتب اهل بیت علیهم‌السلام خواستار می‌باشم.

صادق حسن زاده

شهر مقدس قم - تابستان ۱۳۸۲